

PROGRAMA DE FORMACIÓ PER A LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA (PAU I FIPPU) DE LA UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Curs 2009-2010

1. INTRODUCCIÓ

La Universitat Politècnica de València, en el seu Pla Estratègic per al període 2007-2014, ha establert com a lema de la seua visió el de ser una universitat innovadora al servei de la societat i el seu progrés, excel·lent en la formació de professionals i en la investigació. Des d'aquesta perspectiva, s'ha decidit orientar l'activitat de la UPV a la consecució de 16 objectius estratègics, articulats en 5 eixos, entre els quals destaca, com no podia ser d'una altra manera, la formació i l'aprenentatge dels nostres estudiants.

La Universitat Politècnica de València ja té una tradició de molts anys en què ha apostat per la innovació en les metodologies i per la intensificació de l'ús de la noves tecnologies de la informació i de la comunicació en la docència, així com pel suport als alumnes en els primers cursos i per la introducció de mecanismes d'avaluació i millora contínua del seu rendiment.

En aquest llarg viatge de millora de la qualitat de la docència, l'entrada en el discurs i en les polítiques de la construcció de l'EEES suposa una invitació a situar la tasca d'ensenyar, la docència i el paper del professorat en un lloc més ben valorat i reconegut, amb major presència i reconeixement dins de les missions socials i formatives de la Universitat.

Des d'aquest enfocament, la proposta que ara es planteja és la d'un itinerari de formació per a la docència especialitzat amb diferents graus o nivells d'aprofundiment, i en el qual tinguen cabuda distints interessos i circumstàncies professionals, sense perdre de vista el concepte de programa de formació integrat.

2. JUSTIFICACIÓ

La docència de qualitat és altament exigent, difícil, complexa i reptadora i demana, òbviament, una preparació rigorosa dels seus protagonistes. La formació i professionalització de la funció docent és la resposta pertinent a aquesta exigència de qualitat i excel·lència. Aquesta formació marca la diferència entre un professional i un *amateur* de l'educació superior. Ser professional de la docència suposa tenir un conjunt de competències que fan eficient la professió.

Conseqüentment, els programes de formació han d'oferir al professorat l'oportunitat d'adquirir, assimilar i aplicar aquests sabers que el preparen per a un exercici professional més eficient i satisfactori. I en aquest sentit, les accions formatives han d'estar organitzades en un PLA DE FORMACIÓ integrat i institucionalment reconegut amb la finalitat de facilitar al professor l'adaptació als canvis en concepcions i pràctiques que estem vivint i preparar-lo per a la innovació i el desenvolupament professional continuat.

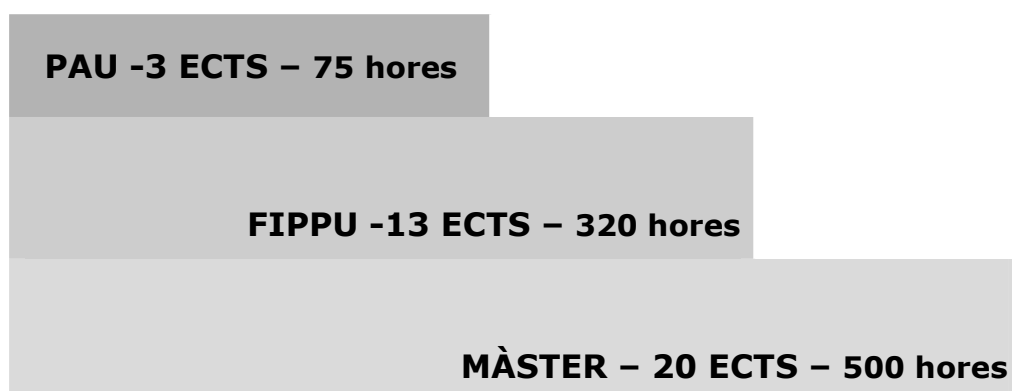
Des d'aquest enquadrament, el sentit de la formació del professorat universitari ha d'estar marcat pels elements següents:

- El nou escenari de l'educació universitària, en què es preveuen canvis en la missió educadora de la Universitat, així com els nous reptes derivats del procés de convergència europea.
- La concepció actual de la formació centrada en l'aprenentatge dels estudiants i orientada al desenvolupament de competències.
- La necessitat de conjugar harmònicament la lògica de les necessitats de la institució, com a organització que ha de canviar i aprendre col·lectivament, i la lògica de les necessitats individuals que s'arrelen en els problemes quotidians relacionats amb la pràctica docent.

3. CARACTERÍSTIQUES

El principi organitzatiu bàsic del programa és la flexibilitat, tant en la seua concepció com en la seua realització, per a una adaptació progressiva a les necessitats individuals i a la situació de treball de cada un dels participants.

És un itinerari formatiu amb tres nivells a què es pot accedir per diferents vies, tal com es pot observar en el gràfic següent:

Primer nivell: PAU (Programa d'Acollida Universitari), dirigit a becaris FPI i professors acabats d'incorporar amb poca experiència docent. Durada de 75 hores o 3 ECTS.

Segon nivell: FIPPU (títol d'Especialista Universitari en Pedagogia Universitària), dirigit a professors amb experiència docent i que vulguen adquirir una formació docent especialitzada. Durada de 325 hores o 13 ECTS.

El professor que haja finalitzat el PAU ha de realitzar només 10 crèdits ECTS.

Tercer nivell: Màster⁰ (Màster en Pedagogia Universitària), dirigit a professors a temps complet i que aspiren a obtenir un grau d'alta especialització, que poden desenvolupar activitat investigadora en l'àmbit universitari. Durada de 500 hores o 20 ECTS.

El professor que haja obtingut el títol d'especialista universitari ha d'efectuar 7 crèdits ECTS.

L'estructura és modular i es planteja una formació teoricopràctica a través de diferents estratègies metodològiques.

Els mòduls s'agrupen en troncal i optatius, a fi d'adaptar-se a les diferents necessitats dels professors participants.

4. OBJECTIU DEL PROGRAMA

L'objectiu general del programa s'orienta a **iniciar i desenvolupar el procés de professionalització del docent universitari** en el segle XXI.

En aquest sentit, les competències que amb aquest títol propi es pretén que el professor novell aconseguisca són les següents:

Competències pedagògiques

- Construir una visió del procés d'aprenentatge i ensenyament en el context universitari, a fi d'aconseguir una activitat docent el més eficaç possible.
- Gestionar el procés d'aprenentatge-ensenyament, de manera sistemàtica i coherent.
- Gestionar les metodologies de treball i les tasques d'aprenentatge.
- Utilitzar estratègicament diferents maneres de comunicació pedagògica.
- Emprar adequadament els recursos per a l'aprenentatge i l'ensenyament, en especial les TIC.
- Dirigir les interaccions en les relacions entre professor i alumne.
- Tutelar l'alumne en el seu procés de formació integral.

Competències institucionals

- Educar de manera integral cada un dels alumnes.
- Treballar en equips pluri/interdisciplinaris per a la realització de projectes d'innovació educativa.

Competències socioprofessionals

- Desenvolupar un pensament reflexiu en el desenvolupament de la pràctica docent.
- Afrontar els deures i dilemes ètics de la professió docent universitària.

⁰ Aquest mòdul no està implantat en el moment actual.

5. MÒDULS DEL PROGRAMA FORMATIU

MÒDUL 1:

PROGRAMA D'ACOLLIDA UNIVERSITARI (PAU)

Aquest programa va dirigit a becaris FPI i professors acabats d'incorporar amb poca experiència docent.

OBJECTIUS

- Integrar-se com a docent en l'àmbit universitari.
- Adquirir informació bàsica sobre la professió docent.
- Conèixer les accions institucionals de la Universitat i de l'ICE relacionades amb la docència.
- Compartir experiències amb els companys i amb l'equip formatiu.
- Analitzar distintes actuacions docents davant de les diverses situacions que es puguin presentar en el quefer professional.

CARACTERÍSTIQUES

- Iniciar el procés de professionalització docent.
- Abordar els temes amb una visió de conjunt de la professió.
- Dur a terme sessions de treball vinculades amb la realitat de la UPV i les necessitats dels professors.
- Oferir suport i assessorament psicopedagògic personalitzat.

DURADA

Es desenvolupa al llarg d'un curs acadèmic: la durada està estimada en 75 hores (3 ECTS) distribuïdes entre octubre de 2009 i juliol de 2010.

CONTINGUTS

Al llarg del curs es portaran a terme diverses sessions per a ajudar els professors novells en el procés d'integració a la UPV. Entre altres temes, s'hi tractaran els següents:

- Jornada d'Acollida "La docència a la UPV": política de la universitat per a la formació del seu professorat.
- Els primers anys de la carrera docent: anàlisi de dificultats i expectatives.
- La planificació d'una assignatura: guia per a navegants.
- Gestió eficaç del temps.
- Estratègies metodològiques de treball a l'aula.
- El procés de convergència europea: com afecta professors i estudiants.
- Els recursos tecnològics per a la docència de la UPV.

MATERIALS DE SUPORT A LA FORMACIÓ

Es distribuiran, periòdicament, fitxes temàtiques sobre aspectes d'interès relacionats amb la pràctica docent.

EQUIP FORMATIU

Integrat per assessors pedagògics de l'ICE, experts interns i externs en pedagogia universitària i els equips directius dels centres de la UPV.

METODOLOGIA

Les sessions seran llocs de trobada i intercanvi d'experiències entre els professors de la UPV. A més, s'organitzaran reunions d'assessorament i suport durant el curs per a ajudar els participants a satisfer les seues necessitats i/o aclarir situacions dubtoses del seu quefer professional.

AVALUACIÓ

- Participació activa en les activitats.
- Realització de les tasques proposades.

ACREDITACIÓ

En acabar el curs s'entregarà un certificat atorgat pel Vicerectorat de Qualitat i Avaluació de l'Activitat Acadèmica de la Universitat Politècnica de València.

La inscripció es fa emplenant el formulari que apareix en la **INTRANET** de cada professor.

Si necessiteu més informació, podeu cridar a l'ICE: 96 3877094. Extensió directa: 78944

MÒDUL 2:

TÍTOL D'ESPECIALISTA UNIVERSITARI EN PEDAGOGIA UNIVERSITÀRIA

PROGRAMA DE FORMACIÓ INICIAL PEDAGÒGICA PER AL PROFESSORAT UNIVERSITARI (FIPPU)

Aquest programa està dirigit a professors amb experiència docent i que vulguen adquirir una formació docent especialitzada.

OBJECTIUS

- Aconseguir la integració plena en la vida universitària.
- Adquirir coneixements especialitzats sobre pedagogia universitària.
- Desenvolupar capacitats en l'utilització de la tecnologia educativa.
- Desenvolupar una actitud reflexiva i ètica cap a la pràctica docent, a partir del seu model personal d'ensenyament.
- Desenvolupar actituds positives cap al treball en equip com a instrument de millora contínua de la qualitat de l'ensenyament.
- Participar en projectes d'innovació de la UPV.

CARACTERÍSTIQUES

- Aportar enquadrament teòric, bagatge tecnològic i pràctica supervisada.
- Focalitzar l'atenció en l'experiència professional de cada professor/a, la seua anàlisi i avaluació.
- Confrontar l'experiència personal amb la dels altres com a via de generació de conceptes que es relacionen amb la teoria.
- Entendre el programa com "una oportunitat de millora" i no com una "obligació".
- Presentar les accions formatives d'una manera poc prescriptiva.
- Generar un equip de professors que s'impliquen en processos formatius i de millora de l'ensenyament.

CONTINGUTS I ESTRUCTURA

El programa preveu una part de la FORMACIÓ TEÒRICA i una altra de FORMACIÓ PRÀCTICA, estructurades d'una manera diferent en funció dels continguts que es treballen en cada moment:

FORMACIÓ TEÒRICA (140 hores)	
TRONCAL Nuclis temàtics bàsics que conformen l'eix vertebrador de les competències a desenvolupar en el si del programa.	
I: La professió de professor d'Universitat	Seminari intensiu
II: La Universitat com a escenari de la formació	
III: Els processos d'aprenentatge a la Universitat	
IV: Disseny de projectes per a la millora de la docència universitària	Tallers Simposis Taula redona
V: Planificació de l'ensenyament des de la perspectiva de l'ECTS	
VI: Panoràmica general dels mètodes d'aprenentatge-ensenyament a la Universitat	
VII: L'acció tutorial en el context universitari	
VIII: Avaluació i millora de la tasca docent	
IX: Avaluació dels aprenentatges	
X: Habilitats docents per a la comunicació educativa	
COMPLEMENTÀRIA Accions encaminades a la consecució de competències específiques determinades a partir del projecte de formació personal i del contracte d'aprenentatge de cada participant.	
I: Les tecnologies de la informació i la comunicació	Tallers/ conferències
II: Innovació i desenvolupament professional	
III: Eines per a l'exercici de la funció docent	
FORMACIÓ PRÀCTICA (100 hores) Treball individual i en grups, amb l'assessorament de tutors i especialistes de l'ICE, que té com a finalitat aplicar els coneixements adquirits i mostrar un producte final	
Grup-base	Treball individual i/o de grup guiat
Treball personal d'aprofundiment dels mòduls teòrics	
Preparació i aplicació d'innovacions en la pràctica docent	
Gravacions	
Assessorament i tutories	
MÒDUL D'INTEGRACIÓ (80 hores) Treball que el professor o professora va elaborant al llarg del programa, a partir de l'autoreflexió, per a plasmar una sèrie de pautes que exemplifiquen la seua evolució professional. Ha de contenir descripcions sobre les estratègies metodològiques i esforços per millorar els resultats del seu ensenyament, així com documents i materials que mostren evidències sobre tot el que s'indique.	
Elaboració i defensa del dossier de docència	Treball guiat

ESTRATÈGIES D'APRENTATGE-ENSENYAMENT

Aquest Programa de Formació Inicial Pedagògica per al Professorat Universitari ha sigut dissenyat a partir de l'experiència adquirida en edicions anteriors, prenent en consideració els resultats d'altres contextos amb iniciatives d'aquestes característiques, així com l'ampli repertori d'estudis i investigacions sobre ensenyament universitari i formació de professors d'ensenyament superior. En aquest sentit, les activitats que s'hi plantegen són les següents:

- **SEMINARI INTENSIU:** activitat amb què s'inicia el programa, de manera intensiva i fora de la Universitat durant una setmana. El principal objectiu és contextualitzar el marc institucional i facilitar una aproximació als aspectes bàsics que conformen l'ensenyament universitari, a més de propiciar el coneixement de tots els participants d'una manera distesa. Aquest seminari, impartit per experts en els temes proposats, tindrà el suport permanent de tutors i assessors pedagògics de l'ICE, i servirà també per a elaborar el contracte d'aprenentatge de cada participant, punt de partida del treball a desenvolupar al llarg del curs.
- **TALLERS DE FORMACIÓ:** pretenen treballar en profunditat temes rellevants de la pedagogia universitària i contribuir al desenvolupament de les competències indicades en els objectius del programa.
- **SIMPOSI:** acció formativa que consisteix en l'exposició, per part d'un expert, d'un tema d'interès general, sobre el qual posteriorment debaten i intercanvien experiències tots els participants (professors novells, tutors i assessors pedagògics).
- **GRUPS-BASE:** estan formats per un nombre reduït de membres d'entre tots els professors participants en el programa. L'objectiu fonamental és mantenir el contacte amb el grup periòdicament amb la finalitat de compartir experiències, proporcionar suport, explicitar compromisos d'aprenentatge, analitzar les actuacions docents i proporcionar retroaccions (*feedback*), etc.
- **SESSIONS TEMÀTIQUES:** reunions que sorgeixen a partir de les necessitats que manifesten els grups-base, suggerides pels participants o per l'equip formador, i que tenen un caràcter teoricopràctic i informatiu. Tindran una durada de dos a tres hores i estaran dirigides per un assessor pedagògic i/o un professor col·laborador.
- **GRAVACIONS EN VÍDEO:** considerades com una de les estratègies més eficaces per a millorar les habilitats docents, les gravacions de cada un dels participants mentre imparteixen classe impliquen l'anàlisi en detall pel mateix docent, el seu tutor i per un assessor pedagògic. Posteriorment són visionades i comentades en les reunions del grup-base, de manera que els companys també aporten la seua perspectiva i així s'enriqueix l'experiència.
- **CONTRACTE D'APRENTATGE:** *compromís* que el professor realitza al començament del curs a partir de l'autoavaluació de la seua pràctica docent. Aquesta autoavaluació es basa en una guia centrada a promoure la reflexió del professor sobre la seua professió docent, incidint en aspectes clau que han de considerar-se en tot procés d'ensenyament-aprenentatge: planificació, actuació i avaluació.
- **DOSSIER DE DOCÈNCIA:** és un dossier que el professor ha d'entregar necessàriament en acabar el curs, un treball que anirà elaborant al llarg del programa a partir de l'autoreflexió i basant-se en una sèrie de pautes que exemplifiquen la seua evolució professional. En aquest document no han de faltar descripcions sobre les estratègies metodològiques i esforços per millorar els resultats del seu ensenyament. Així mateix, hi han de constar documents i materials que mostren l'evidència sobre tot allò que s'indique en el cos del dossier.

- **TUTORIA:** cada participant tindrà el suport d'un altre professor experimentat que actuarà com a tutor, la funció primordial del qual és la d'acompanyar el nou docent en el procés de formació, facilitar-li suport personal, ajudar en la presa de decisions relacionada amb la tasca professional, proporcionar orientació sobre recursos per a les activitats docents, aportar informació sobre el funcionament institucional, oferir realimentació sobre la seua actuació docent, etc.

AVALUACIÓ

L'avaluació certificadora es farà utilitzant els criteris següents:

- Participació activa en totes les accions formatives del programa.
- Valoració del dossier de docència i la seua defensa.

EQUIP FORMATIU

En el desenvolupament de les diferents accions formatives col·laboraran:

- Experts en pedagogia universitària (invitats per a tractar temes puntuals).
- Responsables acadèmics de la Universitat.
- Professorat de les diferents àrees de coneixement de la Universitat Politècnica de València.
- Tutors dels professors participants, que han de pertànyer al mateix departament.
- Assessors pedagògics de l'Institut de Ciències de l'Educació.

CONDICIONS D'ADMISSIÓ

A l'hora de seleccionar els candidats que formen part del Programa de Formació Inicial Pedagògica per al Professorat Universitari, es tindrà en compte que el professor complisca els criteris següents:

- Mostrar interès i motivació personal per la realització del programa.
- Tenir l'aprovació formal del departament al qual estan adscrits.
- Disposar del suport i la col·laboració d'un tutor de la seua mateixa àrea de coneixement al llarg del procés de formació.
- Presentar un projecte personal de formació pedagògica motivat (segons protocol indicat en la web de l'ICE).
- Mostrar interès per obtenir una formació de caràcter especialitzat en l'àmbit de la docència universitària.

CERTIFICACIÓ

La superació d'aquest curs condueix a l'obtenció d'un títol propi de la Universitat Politècnica de València:

Especialista Universitari en Pedagogia Universitària

Data límit d'admissió de sol·licituds: **20 de juliol de 2009**

La inscripció es fa emplenant el formulari que apareix en la **INTRANET** de cada professor.

Si necessiteu més informació, poseu-vos en contacte amb l'ICE: 96 3877094.

Extensió directa: 78944